

JUSTITIS MINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dato: 8. december 2016
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Tina Tolstrup Bak Jensen
Sagsnr.: 2016-731-0065
Dok.: 2131899

KOMMENTERET OVERSIGT

over

høringsvar vedrørende forslag til Lov om ændring af retsplejeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Udeblivelsesdomme, forkyndelse og anvendelse af digital kommunikation i straffesager m.v.)

1. Høringen

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 14. oktober 2016 til den 11. november 2016 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Advokatrådet, Advokatsamfundet, Amnesty International, Ankestyrelsen, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Dansk Fængselsforbund, Dansk Journalistforbund, Dansk PEN, Danner, Dansk Kvindesamfund, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske, Familieadvokater, Danske Medier, Danske Regioner, Danske Ældreråd, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Det Ethiske Råd, Det Kriminalpræventive Råd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Erstatningsnævnet, Faggruppen af Socialrådgivere i Kriminalforsorgen, Fagligt Fælles Forbund (3F), Foreningen af Fængselsinspektører, vicefængselsinspektører og økonomichefer, Foreningen af Offentlige Anklagere, Forsikring og Pension, FTF, Gadejuristen, Hjælp Voldsofre, HK Danmark, HK Landsklubben for Danmarks Domstole, HK Landsklubben for Kriminalforsorgen, HK Landsklubben for Politiet, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, Joan-Søstrene, KFUKs sociale arbejde, KL, Kriminalforsorgens Lokale Præsteforening, Kriminalforsorgsforeningen, Kvinderådet, Landsforeningen af Forsvarsadvokater,

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Landsforeningen KRIM, Landsklubben af socialrådgivere ansat i Kriminalforsorgen, Mødrehjælpen, Offerrådgivningerne i Danmark, Politidirektørforeningen, Politiforbundet i Danmark, Procesbevillingsnævnet, Red Barnet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Rådet for Socialt Udsatte, samtlige byretter, SAVN, Seksualpolitisk Forum, Sikkerhedsbranchen, Socialpædagogernes Landsforbund, Sundhedsstyrelsen, Trykkefrihedsselskabet, Vestre Landsret, Ældre Sagen, og Østre Landsret.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Advokatrådet, Ankestyrelsen, Børnerådet, Danske Advokater & Danske, Familieadvokater, Danske Medier, Danske Ældreråd, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Domstolsstyrelsen, Erstatningsnævnet, Foreningen af Offentlige Anklagere, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Joan-Søstrene, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Offerrådgivningerne i Danmark, Procesbevillingsnævnet, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Rådet for Socialt Udsatte, samtlige byretter, Sø- og Handelsretten, Vestre Landsret og Østre Landsret.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar.

Justitsministeriets bemærkninger til høringssvarene er angivet med kursiv.

2. Høringssvarene

Ankestyrelsen, Danske Ældreråd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Erstatningsnævnet, Foreningen af Offentlige Anklagere, Procesbevillingsnævnet, Rigsadvokaten, Rigspolitiet og Sø- og Handelsretten har ikke bemærkninger til lovforslaget.

Den Danske Dommerforening anfører, at foreningen kan henholde sig til høringssvarene fra landsretterne.

Advokatrådet bemærker generelt, at en række af forslagene er knyttet til øget brug af digitale hjælpemidler ved behandlingen af straffesager. Advokatrådet har ikke på det generelle plan bemærkninger til øget brug af digital kommunikation og anerkender de fordele, der kan være forbundet hermed. Rådet henleder dog opmærksomheden på, at en ikke uvæsentlig del af de borgere, der er involveret i netop straffesager, desværre har begrænsede ressourcer, både i forhold til adgang til elektroniske hjælpemidler og evnerne til at anvende disse. Rådet hilser det velkomment, at der lægges op

til at følge lovændringernes effekt og hensigtsmæssighed, herunder om reglerne anvendes som forudsat, og rådet finder det naturligt at bidrage hertil.

Som anført under pkt. 2.3.2.2 i de almindelige bemærkninger er der mellem Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten og Rigspolitiet indgået en samarbejdsaftale om afvikling af digitale hovedforhandlinger i straffesager. Samarbejdsaftalen skal evalueres hvert halve år. Formålet med evalueringen, der skal gennemføres under inddragelse af Danske Advokater, Advokatsamfundet og Landsforeningen af Forsvarsadvokater, er at samle erfaringer fra alle involverede aktører, og i forbindelse med evalueringen skal forbedringsmuligheder og yderligere udviklingsmuligheder vurderes, herunder også eventuelle lovændringer.

Som anført under pkt. 2.4.3.5 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vil Justitsministeriet vedrørende ændringen af reglerne om udeblivelsesdomme og genoptagelse, hvis lovforslaget vedtages, anmode Domstolsstyrelsen om under inddragelse af Rigsadvokaten at følge lovændringernes effekt og hensigtsmæssighed, herunder om reglerne anvendes som forudsat.

Det vil også i den forbindelse være relevant at inddrage alle relevante aktører i straffesagskæden.

2.1. Forkyndelse i straffesager

2.1.1. Generelt

Foreningen Joan-Søstrene er positive over for de foreslåede lovændringer, som foreningen anser som en nødvendig og tidssvarende effektivisering af strafferetsplejen.

Offerrådgivningen hilser forslag, der kan gøre behandlingen af straffesager smidigere og hurtigere, uden at det går ud over retssikkerheden, velkomne, og bemærker, at ventetid, aflysninger mv. er en stor belastning for ofre, vidner og deres pårørende. Foreningen anfører endvidere, at smidiggørelse og forenkling af forkyndelsesreglerne vil kunne medvirke til hurtigere sagsforløb.

Hjælp Voldsofre anfører, at ekstraordinær lang berammelsestid og/eller omberammelser er voldsomt belastende for de forurettede, der ofte har et

større ønske om, at en straffesag bliver påtalt hurtigt og afsluttet, end at gerningsmanden får en hård straf. Foreningen bemærker endvidere, at manglende forkyndelse for tiltalte og vidner er en hyppig årsag til udsættelser og omberammelser, og foreningen finder, at man skal gå meget langt i retning af at optimere og smidiggøre processen med forkyndelse og benytte enhver mulighed, som tidens digitalisering giver mulighed for. Foreningen støtter forslaget.

Advokatrådet peger på, at det så vidt muligt bør undgås, at retterne skal tage stilling til retsvirkningerne af egne eventuelle ekspeditionsfejl, og er enig i, at sager, som ikke er indbragt for retten, og hvor fristoverholdelse kan have betydning, ikke varetages af retten.

Som anført under pkt. 2.1.2.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke betænkeligheder ved at organisere forkyndelsesopgaven hos retterne. Retterne bør dog ikke stå for forkyndelsen i sager, som endnu ikke er indbragt for retten, og hvor overholdelse af en frist kan have betydning for retten.

F.eks. skal anklagemyndighedens omgørelse af afgørelser om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, jf. retsplejelovens § 724, fortsat forkyndes af anklagemyndigheden.

Det samme gælder anklagemyndighedens ekstraordinære anke eller kontraanke til skade for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, dvs. anke med Procesbevillingsnævnets tilladelse efter § 903 eller anke til Højesteret, jf. § 933, eventuel anke fra anklagemyndighedens side efter udløb af ankefristen efter § 910, stk. 2, 1. pkt., 1. led, samt statsadvokatens ankemeddelelse i visse private straffesager, jf. § 990, stk. 1 og 2, og forkyndelse af kæremål efter § 970, stk. 1.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

2.1.2. Økonomi

Østre Landsret bemærker, at det forudsættes, at landsretten tildeles de nødvendige yderligere ressourcer, ligesom det er vigtigt, at der stilles en passende it-løsning til rådighed.

Byretterne oplyser, at de bemærkninger, som Østre Landsret har fremført omkring IT-løsninger og ressourceforbrug i relation til overførsel af forkyndelsesopgaven, i fuld omfang også gælder for byretterne.

Som anført under pkt. 3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget om økonomiske og administrative konsekvenser for det offentligt er den foreslåede opgaveoverførsel fra politiet og anklagemyndigheden til retterne i relation til forkyndelse i straffesager rammeneutral i forhold til Justitsministeriets samlede ramme.

Overgaveoverførslen medfører overførsel af bevillinger fra § 11.23.01. Politiet og den lokale anklagemyndighed mv. til § 11.41.02 Retterne på 17,1 mio. kr. i 2017 og 20,6 mio. kr. årligt fra 2018 og frem. Endvidere overføres 0,6 mio. kr. i 2017 og 0,7 mio. kr. årligt fra 2018 og frem fra § 11.23.04. Den Centrale Anklagemyndighed til § 11.41.02 Retterne.

Overførslerne på hhv. 17,1 mio. kr. og 0,6 mio. kr. i 2017 optages på forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 2017, mens overførslerne fra 2018 og frem vil blive håndteret på finanslovsforslaget for 2017.

Forslaget om forkyndelse i straffesager vurderes at medføre enkelte udgifter til it-investeringer, som afholdes inden for Justitsministeriets samlede rammer.

Som anført under pkt. 2.1.3.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, forudsættes det, at implementeringen af forkyndelsesopgaven hos retterne – herunder af det nødvendige samarbejde med anklagemyndigheden og politiet – drøftes nærmere mellem Domstolsstyrelsen, Rigspolitiet, Rigsadvokaten og Justitsministeriet. Der vil i den forbindelse bl.a. blive udarbejdet en model for fremtidig forkyndelsespraksis, bl.a. med angivelse af hvilke oplysninger, anklagemyndigheden skal sende til retten, og en passende it-løsning, hvilket dog ikke er en forudsætning for opgaveoverdragelsen.

2.1.3. Forkyndelse over for social udsatte

Advokatrådet henviser bl.a. til, at formålet med en forkyndelse er at sikre, at en meddelelse er kommet frem, og at det bør sikres, at der er sikkerhed for, at meddelelsen når den tiltænkte adressat, og på en sådan måde, at adressatens rettigheder ikke krænkes.

Rådet for Socialt Udsatte anfører, at obligatorisk brug af digital post kan medføre, at breve fra det offentlige ikke når frem til modtageren, hvis vedkommende lever en kaotisk tilværelse, har psykiske lidelser, misbrugsproblemer mv. Rådet bemærker i den forbindelse, at der findes mulighed for at blive fritaget for digital post, hvilket nogle socialt udsatte benytter sig af. Rådet finder, at man i forbindelse med forkyndelse bør gøre en særlig indsats for, at også disse mennesker rent faktisk har mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af meddelelsen. Rådet foreslår, at man i sager, hvor borgeren er undtaget fra at bruge digital post, indfører krav om en form for tilbagemelding på en telefonisk forkyndelse, f.eks. ved en efterfølgende mail eller SMS, som borgeren skal besvare.

Der sker med lovforslaget en justering af retsplejelovens § 156 c om forenklet digital forkyndelse. Således føjes det til bestemmelsen, at det – ud over åbning af selve den meddelelse, der skal forkyndes – er tilstrækkeligt til, at der er sket forenklet digital forkyndelse, at hovedbeskeden, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller en ud af flere meddelelser eller bilag, der er vedhæftet beskeden, åbnes eller på anden måde behandles.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.1.6, indeholder retsplejelovens § 155 regler om de forskellige måder, hvorpå der kan ske forkyndelse af meddelelser.

Forenklet digital forkyndelse er en af de måder, hvorpå der kan ske forkyndelse. Det er imidlertid efter den foreslåede bestemmelse en betingelse for, at der er sket korrekt forkyndelse, at der er sket åbning eller anden behandling af meddelelsen, den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller et bilag eller en anden meddelelse, der er vedhæftet beskeden. Sker der ikke en sådan åbning eller behandling, er der ikke foretaget korrekt forenklet digital forkyndelse, og forkyndelse skal således i stedet ske ved hjælp af en af de øvrige forkyndelsesformer, som fremgår af retsplejelovens § 155. Der vil således ikke kunne anvendes forenklet digital forkyndelse over for personer, som er fritaget fra at anvende den offentlige digitale postløsning (Digital Post), hvor der derfor vil skulle anvendes en af de andre forkyndelsesformer, som fremgår af retsplejelovens § 155. Det bemærkes i den forbindelse, at det fremgår af retsplejelovens § 155, stk. 1, nr. 6, at forkyndelse kan ske ved, at den meddelelse, der skal forkyndes, med eventuelle bilag telefonisk gives den pågældende, der forinden eller efterfølgende får tilsendt eller overdraget dokumentet og efterfølgende får tilsendt en bekræftelse på forkyndelsen (telefonforkyndelse). Hertil kommer, at det fremgår af retsplejelovens § 154a, stk. 1, nr. 4, at anvendelse af

digital kommunikation, herunder sms-besked, kan ske, hvis der er tale om en påmindelse til den, der skal give møde i retten om tid og sted for det pågældende retsmøde. Anvendelsen af sms-besked til tiltalte og vidner, som skal møde i retten, vil blive iværksat samtidig med, at der sker en opgaveoverførsel fra politiet og anklagemyndigheden til retterne i relation til forkyndelse i straffesager.

2.1.4. Forenklet digital forkyndelse

Datatilsynet henviser til sit hørings svar til Justitsministeriet af 31. august 2012, hvor tilsynet vedrørende forenklet digital forkyndelse bemærker, at tilsynet ikke umiddelbart kan tiltræde, at der sendes en besked, når en borger har åbnet en digital meddelelse.

For så vidt angår spørgsmålet om, at der sendes en besked til den afsendende myndighed, når der sker åbning eller anden behandling af meddelelsen, den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller et bilag eller en anden meddelelse, der er vedhæftet beskeden, er det anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.1.9, at Justitsministeriet også i forbindelse med indførelsen af reglerne om forenklet digital forkyndelse i 2012 var opmærksom på, at udgangspunktet efter lov om digital post er, at en offentlig afsenders ansvar for og rådighed over en meddelelse mv. ophører ved aflevering til postløsningen, hvilket betyder, at en borger er dataansvarlig for indholdet i egen digital postkasse. Det betyder således også, at en offentlig afsender ikke må modtage oplysning om, hvorvidt en meddelelse mv. er læst, slettet eller på anden måde er behandlet af den pågældende borger.

Justitsministeriet pegede imidlertid i den forbindelse på, at formålet med forkyndelse er at sikre, at en meddelelse kommer frem til adressaten, så adressaten har mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet. Formålet er endvidere at sikre den, der har iværksat forkyndelsen, det fornødne bevis for, at meddelelsen er kommet frem, så de retsvirkninger, der er knyttet til forkyndelsen, kan indtræde.

Justitsministeriet fandt det derfor af afgørende betydning for ordningen, at der blev skabt sikkerhed for, at den meddelelse med eventuelle bilag, der skal forkyndes, faktisk er blevet åbnet. På den baggrund fandt Justitsministeriet, at der i forhold til forenklet digital forkyndelse var grundlag for at fravige udgangspunktet om, at den afsendende myndighed ikke må få besked om, at en digital meddelelse er blevet åbnet.

Justitsministeriet finder ikke, at den foreslåede justering af retsplejelovens § 156 c giver anledning til en anderledes vurdering af, om den afsendende myndighed må få besked om, at en digital meddelelse er blevet åbnet eller på anden måde behandlet.

2.1.5. Afvisning af tiltaltes anke

Advokatrådet bemærker, at en del borgere ikke er ressourcestærke inden for it, og hilser det velkomment, at der lægges op til en vis tolerance i forbindelse med eksempelvis manglende åbning af digital post i forbindelse med adgangen til at afvise en ankesag. Rådet henstiller til samme tolerance på andre områder.

Som anført under pkt. 2.1.3.5 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, foreslås det at ændre retsplejelovens § 920, stk. 3, således at retten fremover ved kendelse kan afvise tiltaltes anke, hvis anklageskrift eller indkaldelse på grund af tiltaltes forhold ikke på sædvanlig måde har kunnet forkyndes for tiltalte.

Retten kan efter forslaget fortsat afvise tiltaltes anke, hvis anklageskrift eller indkaldelse ikke på sædvanlig måde har kunnet forkyndes for tiltalte, fordi denne har skiftet bopæl eller opholdssted uden at give den nødvendige meddelelse herom.

Der lægges med forslaget op til, at retten også kan afvise tiltaltes anke, hvis anklageskrift eller indkaldelse ikke på sædvanlig måde har kunnet forkyndes for tiltalte, fordi tiltalte f.eks. har skiftet telefonnummer uden at give den nødvendige meddelelse herom eller gennem en længere periode har undladt at åbne sin digitale post eller lignende, og det ikke efter rimelige forkyndelsesforsøg har været muligt at foretage forkyndelse ved brug af andre forkyndelsesformer.

Landsretten skal således også efter forslaget foretage en vurdering af de konkrete omstændigheder i den enkelte sag.

For så vidt angår tolerance på andre områder kan der henvises til det, der er anført under punkt 2.1.3 om anvendelse af andre forkyndelsesformer, hvis forkyndelse ikke kan gennemføres ved forenklet digital forkyndelse.

2.2. Adgang for statsadvokaterne til at foretage telefonforkyndelse

Datatilsynet bemærker, at det forudsættes, at vedkommende statsadvokat giver den fornødne instruktion til de medarbejdere, som behandler personoplysningerne. Tilsynet bemærker endvidere, at tilsynet går ud fra, at der kun gives adgang til oplysninger om de hemmelige telefonnumre til de personer, der er beskæftiget med de formål, hvortil personoplysningerne behandles.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.3, skal vedkommende statsadvokat i forbindelse med beskikkelsen af ansatte til at foretage telefonforkyndelse instruere den beskikkede i, hvordan den pågældende skal foretage telefonforkyndelser og i øvrigt vejlede den beskikkede med hensyn til dennes pligter.

Det er endvidere anført i de specielle bemærkninger til lovforslagets § 3, nr. 1, om adgang for statsadvokaterne til at foretage telefonforkyndelse, at det forudsættes, at kun de personer ved statsadvokaterne, der beskikkes til at foretage telefonforkyndelser, får adgang til oplysninger om de hemmelige telefonnumre. Endvidere forudsættes det, at de pågældende kun anvender adgangen til oplysningerne i forbindelse med telefonforkyndelser.

2.3. Anvendelse af digital kommunikation i strafferetsplejen

2.3.1. Generelt

Foreningen Joan-Søstrene er positive over for de foreslåede lovændringer, som foreningen anser som en nødvendig og tidssvarende effektivisering af strafferetsplejen.

Hjælp Voldsofre hilser enhver form for nytænkning, der kan være med til at optimere og effektivisere behandlingen af straffesager, velkommen. Foreningen anfører, at i det omfang en sag genparter kan sendes digitalt, må det formodes, at også den forurettedes bistandsadvokat hurtigt og effektivt kan få adgang til sagens akter, og at dette kun kan være en fordel for den forurettede.

2.3.2. Forsvarsadvokater

Advokatrådet peger på, at digitalisering i forhold til den praktiske forberedelse kan udgøre et problem, når forsvarerens adgang til at anvende it-

hjælpemidler på arrestantbesøg forringes, således som det skete i sommeren 2016. Rådet anfører, at der bør ske en samtænkning af rammerne for forsvareres virke i arresthuse og øget brug af digital sagsbehandling, så der ikke lægges unødige hindringer i forsvarerens mulighed for at varetage klientens interesser.

Landsforeningen af Forsvarsadvokater bemærker, at det kan være vanskeligt at gennemgå digitalt materiale med klienten ved fængselsbesøg, da det ikke er tilladt for forsvarere at medbringe Ipads mv. i forbindelse med fængselsbesøg.

Det følger af § 7, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1035 af 23. juni 2016 om adgang til besøg m.v. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (Besøgsbekendtgørelsen), at mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr samt tilbehør mv. hertil ikke må medbringes ved besøg. Er den besøgende advokat, må denne i forbindelse med besøget dog medbringe bærbar computer med en skærmstørrelse på over 10", jf. bestemmelsens stk. 3. Det er en forudsætning, at computeren fremvises og registreres, og at computeren er indstillet på flytilstand, således at al trådløs kommunikation er deaktiveret. Advokaten vil i stedet kunne tilgå internettet via faste LAN-forbindelser, som kriminalforsorgen har etableret i besøgslokaler og lokaler, hvori der afholdes videoretsmøder. Det er en forudsætning, at advokaten enten er beskikket for eller valgt som forsvarer i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller i en verserende straffesag, eller efter retsplejelovens § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlig forsvarer.

2.3.3. Anvendelse af digital kommunikation

Østre Landsret bemærker, at en effektiv gennemførelse navnlig vil være afhængig af, at statsadvokaterne vil kunne levere brugbart digitalt sagsmateriale, at landsretternes retssale er udstyret med fornødent teknisk udstyr, og at dommere, kontorpersonale og lægdommere har de nødvendige digitale løsninger til rådighed.

Landsforeningen af Forsvarsadvokater anfører bl.a., at forslaget vil flytte arbejdsbyrden og omkostningerne i de enkelte sager fra politiet til advokaterne, hvilket vil medvirke til at fordyre advokatomkostningerne i de enkelte sager eller også vil samfundet spare nogle omkostninger, som så skal dækkes af advokaterne, eller også risikerer man, at advokaterne ikke udskriver materialet og måske ikke har det nødvendige overblik over den en-

kelte sag til mulig skade for tiltalte. Foreningen anfører endvidere, at der ikke er sket en præcisering af, i hvilken form advokaterne skal modtage det digitale materiale til brug for en digital hovedforhandling, og at den aftale, der er indgået mellem Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten og Rigspolitiet ikke er tilstrækkelig.

Domstolsstyrelsen foreslår, at det præciseres, at afsender har mulighed for at vælge, om kommunikation skal ske digitalt – herunder hvilken form for digital kommunikation – under forudsætning af, at den pågældende form for digital kommunikation er teknisk mulig både for afsender og modtager.

Vestre Landsret bemærker, at en gennemførelse af en generel adgang til digital kommunikation må forudsætte nærmere aftaler herom med anklagemyndigheden, og at retterne forinden har fået de nødvendige it-systemer til fuldstændig digital dokumenthåndtering og sagsbehandling, samt at retssalene er udstyret med det fornødne av-udstyr. Landsretten anfører, at retterne ikke har et sagsbehandlingssystem, som kan håndtere modtagelsen og sorteringen af digitale sagsakter, og at et sådan system ikke er under udvikling. Det anføres endvidere, at forslaget betyder, at vejledningen om den praktiske behandling af straffesager ved landsretterne på væsentlige punkter fraviges, og at retterne bør have adgang til at undtage visse dokumenter fra adgangen til digital indsendelse til retten.

Efter Justitsministeriets opfattelse må retsplejeloven ikke være en hindring for, at der kan anvendes digital kommunikation i strafferetsplejen i den udstrækning, det er muligt og retssikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Som anført under pkt. 2.3.2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vil mulighed for at anvende digital kommunikation i strafferetsplejen efter Justitsministeriets opfattelse medvirke til at effektivisere behandlingen af straffesager bl.a. ved at sikre en bedre ressourceudnyttelse samtidig med, at retternes aktører i straffesager vil opleve en bedre service. På samme måde sikres en mere smidig sagsbehandling og overgang af oplysninger mellem de enkelte myndigheder og aktører i straffesagskæden.

Der er bred enighed om at arbejde hen imod øget digitalisering af strafferetsplejen. Justitsministeriet finder på den baggrund, at det er hensigtsmæssigt allerede nu at tilvejebringe hjemmel til at anvende digital kommunikation i strafferetsplejen. Der er efter Justitsministeriets opfattelse behov for at indføre en udtrykkelig hjemmel til, at der kan anvendes digital kommunikation – dvs. Digital Post, e-mail eller andre digitale løsninger – i

strafferetsplejen både for så vidt angår fremsendelsesmetoder mv. og indholdet af meddelelser eller dokumenter, således at de retlige hindringer for digital kommunikation og digital sagsbehandling i strafferetsplejen fjernes.

Med forslaget forudsættes det, at digital kommunikation skal anvendes i videst muligt omfang af politiet, anklagemyndigheden og domstolene. Der vil således være tale om en løbende udvidelse af anvendelsen af digital kommunikation og sagsbehandling, efterhånden som it-løsningerne udvikles og gennemføres.

Der tilsigtes med forslaget ingen ændringer i retsplejelovens regler om anklagemyndighedens og domstolenes sagsbehandling i straffesager.

Formålet med forslaget er at fjerne de retlige hindringer for digital kommunikation i strafferetsplejen. Den nærmere anvendelse af og udvidelse af brugen af digital kommunikation vil således også efter forslaget skulle aftales mellem de forskellige aktører under inddragelse af de tekniske muligheder.

Som anført under pkt. 2.3.2.2 i de almindelige bemærkninger er der mellem Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten og Rigspolitiet indgået en samarbejdsaftale om afvikling af digitale hovedforhandlinger i straffesager. Samarbejdsaftalen skal evalueres hvert halve år. Formålet med evalueringen, der skal gennemføres under inddragelse af Danske Advokater, Advokatsamfundet og Landsforeningen af Forsvarsadvokater, er at samle erfaringer fra alle involverede aktører, og i forbindelse med evalueringen skal forbedringsmuligheder og yderligere udviklingsmuligheder vurderes, herunder også eventuelle lovændringer.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 4, er det ved anvendelse af digital kommunikation op til modtageren af et dokument, et digitalt medie, en meddelelse eller lignende, om modtageren ønsker at printe det modtagne til brug for den videre behandling af sagen.

2.3.4. Modtagelse af digital kommunikation

Landsforeningen af Forsvarsadvokater anfører, at den foreslåede § 148 c, stk. 3, bør ændres, så en meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for modtageren, og at det er uklart hvad der menes med

at en digital meddelelse, der er modtaget kl. 23.59 den 30. november, anses for at være kommet frem den 30. november.

Justitsministeriet har på baggrund af høringssvaret foretaget en justering af lovforslagets § 1, nr. 4.

2.3.5. Databeskyttelse

Datatilsynet bemærker, at det følger af sikkerhedsbekendtgørelsens § 14, at der kun må etableres eksterne kommunikationsforbindelser, hvis der træffes særlige foranstaltninger for at sikre, at uvedkommende ikke gennem disse forbindelser kan få adgang til personoplysninger. Efter tilsynets opfattelse skal der ved transmission af følsomme oplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 og 8 (f.eks. ved oplysninger om strafbare forhold) over det åbne internet som minimum anvendes stærk kryptering, baseret på en anerkendt algoritme.

Som anført under pkt. 2.3.3.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vil persondatalovgivningen fortsat skulle iagttages, når politiet, anklagemyndigheden, forsvarere og retterne behandler personoplysninger i forbindelse med anvendelse af digital kommunikation i strafferetsplejen.

2.4. Anvendelse af udeblivelsesdomme i straffesager og retten til genoptagelse

2.4.1. Generelt

Offerrådgivningen hilser forslag, der kan gøre behandlingen af straffesager smidigere og hurtigere, uden at det går ud over retssikkerheden velkomment, og bemærker, at ventetid, aflysninger mv. er en stor belastning for ofre, vidner og deres pårørende. Foreningen anfører endvidere, at en udvidet adgang til at afsige udeblivelsesdomme samt en begrænsning i adgangen til genoptagelse vil kunne medvirke til hurtigere sagsforløb.

Hjælp Voldsofre bemærker, at såfremt den tiltalte udebliver fra et retsmøde trods lovlig indkaldelse, vil det føles uforståeligt og krænkende for en forurettet at møde op og få at vide, at sagen er udsat til en anden dag uden konsekvenser for den tiltalte. Foreningen støtter på den baggrund en øget brug af udeblivelsesdomme, henholdsvis gennemførelse af vidneforklaringer uden tiltaltes tilstedeværelse. Det anføres i den forbindelse, at hvis den tiltalte har en tilsvarende øget adgang til genoptagelse af sagen, vil det vir-

ke ekstraordinært krænkende og ydmygende for den forurettede på et senere tidspunkt igen at skulle møde op til en hovedforhandling.

Advokatrådet er enig i, at ressourcespild bør forhindres, men rådet tvivler på, at en øget brug af udeblivelsesdomme er vejen frem. Rådet bemærker bl.a., at det ikke har indtryk af, at de nuværende regler udnyttes for at opnå en bedre retsstilling. Rådet finder det ikke hensigtsmæssigt at indskrænke domstolenes muligheder for at forholde sig konkret til situationer, hvor individuelle og konkrete forhold tilsiger en fleksibel tilgang. Det bemærkes endvidere, at det er den generelle oplevelse, at domstolene til fulde formår at afbalancere de involverede hensyn, herunder forurettede. Rådet bemærker herudover, at anvendelsen af udeblivelsesdomme i sig selv er en retssikkerhedsmæssig betænkelig konstruktion. Rådet finder derfor udvidelsen af grænserne for udeblivelsesdomme til henholdsvis 1 år og 6 måneder og halvering af grænsen for genoptagelse betænkelig og uheldig, idet man fremover kan blive idømt ganske lange fængselsstraffe uden at være til stede. Rådet finder forslaget betænkeligt, da der ikke vil finde en vurdering af tiltaltes egen forklaring sted ved to instanser.

Institut for Menneskerettigheder bemærker bl.a., at det i en undersøgelse fra Domstolsstyrelsen i en periode på 5 uger blev omberammet op mod 1400 retsmøder ud af i alt ca. 4-6.000 kr., og heraf blev kun 178 omberammet på grund af tiltaltes udeblivelse. Instituttet finder den øgede anvendelse af udeblivelsesdomme, hvor tiltalte kan dømmes op til 6 måneders ubetinget fængsel ganske betydelig, og svær at forene med hensynet til retssikkerheden, som det afspejlede sig i det oprindelige tiltænkte anvendelsesområde for udeblivelsesdomme. Instituttet anbefaler, at udvidelsen ikke gennemføres. Bl.a. sammenholdt med gennemførelsen af forenklet digital kommunikation anfører instituttet, at indskrænkningen af adgangen til genoptagelse afskærer en stor persongruppe fra adgangen til at være til stede i en straffesag mod dem i to instanser, hvilket, instituttet vurderer, svækker den enkeltes retssikkerhed betydeligt, idet adgangen til at få prøvet sin sag ved to instanser er en fundamental del af retssystemet. Instituttet anbefaler, at indskrænkningen af genoptagelsesadgangen udgår fra lovforslaget eller at udeblevne domfældte på en anden måde sikres en tilsvarende retsgaranti.

Lovforslagets § 1, nr. 17-20, er en udmøntning af afsnit 3.1 i det retspolitiske udspil "Respekt for det fælles – Respektpakke I" (Respektpakken), hvoraf det fremgår, at aftalepartierne er enige om, at der skal gøres øget brug af udeblivelsesdomme, så tiltaltes udeblivelse – og den mangel på

respekt, det er udtryk for – ikke står i vejen for en konsekvent strafforfølgning. Der lægges derfor i udspillet op til, at udgangspunktet for anvendelse af udeblivelsesdomme skal vendes, så domstolene skal gennemføre en sag, når tiltalte udebliver, hvis betingelser herfor er opfyldt. Det vil herefter kræve en særlig grund, hvis en straffesag ikke skal gennemføres som udeblivelsesdom, når muligheden foreligger. Det fremgår endvidere af Respektpakken, at muligheden for at fremme en hovedforhandling til dom i tiltaltes fravær skal udvides.

Som anført under pkt. 2.4.2.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget foreslås det at gennemføre initiativet vedrørende en øget brug af udeblivelsesdomme ved at ændre udgangspunktet i retsplejelovens § 855, stk. 3, således at det udtrykkeligt fremgår af bestemmelsen, at en hovedforhandling skal fremmes til dom i tiltaltes fravær, når anklagemyndigheden fremsætter begæring herom, og retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig, og betingelserne for at afsige udeblivelsesdom i øvrigt er opfyldt. Retten skal altså også efter forslaget foretage en konkret vurdering af, om betingelserne for at afsige udeblivelsesdom er opfyldt, herunder om der er sket lovlig forkyndelse.

Der kan således kun afsiges udeblivelsesdom, hvis den tiltalte har været lovligt indkaldt til retsmødet, og dermed har haft en reel mulighed for at være til stede.

En tiltalt har endvidere også efter forslaget i alle tilfælde ret til at få en straffesag behandlet i to instanser både for så vidt angår sagens faktiske og retlige spørgsmål.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.3 om indførelsen af adgang til at afsende SMS-påmindelse forud for en hovedforhandling i straffesager.

2.4.2. Anke og genoptagelse

Advokatrådet bemærker, at forslaget vil kunne dække ethvert ikke-lovligt forfald, f.eks. at en tiltalt sover over sig. Rådet bemærker herudover, at det er tvivlsomt, om forslaget vil spare ressourcer, da landsretterne kan blive belastet med ankesager, som alene føres, fordi en tiltalt af en eller anden grund udeblev i byretten.

Østre Landsret bemærker, at den foreslåede mulighed for at anke udeblivelsesdomme i stedet for at søge dem genoptaget muligvis vil kunne medføre et øget sagsantal i landsretten.

Vestre Landsret bemærker, at forslaget vil indebærer, at en tiltalt, der er dømt som udebleven efter retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 4, og som hidtil har kunnet få sagen genoptaget, hvis vedkommende opfylder betingelserne om lovligt forfald mv., fremover ikke har denne mulighed.

Justitsministeriet har på baggrund af høringssvarene foretaget en justering af lovforslagets § 1, nr. 24, således at det fremgår, at en domfældt, der godtgør at have haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller at stævningen ikke rettidigt er kommet til domfældtes kundskab, fortsat har en ubetinget ret til genoptagelse.

Justitsministeriet er enig i, at det ikke kan udelukkes, at forslaget kan medføre et øget sagsantal i landsretten. Hvis dette er tilfældet vil det modsvares af et lavere sagsantal i byretterne. Som anført under pkt. 2.4.3.5 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vil Justitsministeriet, hvis lovforslaget vedtages, anmode Domstolsstyrelsen om under inddragelse af Rigsadvokaten at følge lovændringernes effekt og hensigtsmæssighed, herunder om reglerne anvendes som forudsat.

2.4.3. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Advokatrådet bemærker, at der savnes en ny vurdering af forslagets forenelighed med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Institut for Menneskerettigheder anfører, at det følger af EMRK artikel 6, at tiltalte i en straffesag har ret til at være til stede under hovedforhandlingen, men at beskyttelsen ikke er til hinder for, at en straffesag kan gennemføres uden tiltaltes tilstedeværelse, hvis myndighederne har gjort sig rimelige anstrengelser for at gøre tiltalte bekendt med, at der er indledt en straffesag mod vedkommende, og hvis domfældte har mulighed for at opnå en fornyet behandling af straffesagens faktiske og retlige spørgsmål.

En tiltalt har også efter forslaget ret til at være til stede under en hovedforhandling i en straffesag. Der kan endvidere kun afsiges udeblivelsesdom, hvis den tiltalte har været lovligt indkaldt til retsmødet og dermed har haft en reel mulighed for at være til stede.

En tiltalt har endvidere også efter forslaget i alle tilfælde ret til at få en straffesag behandlet i to instanser både for så vidt angår sagens faktiske og retlige spørgsmål.

Som anført under pkt. 2.4.2.6 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget 2.4.2.6. er det Justitsministeriets opfattelse, at de foreslåede ændringer er forenelige med Danmarks internationale forpligtelser, herunder artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Der henvises i øvrigt til det under punkt 2.4.1 anførte.

2.4.4. SMS-påmindelse

Rådet for Socialt Udsatte foreslår, at der sendes sms til den tiltalte 3 dage før retsmødet og på selve dagen for at mindske risikoen for, at tiltalte udebliver af grunde, der ikke har noget at gøre med manglende respekt for retssystemet.

For så vidt angår spørgsmålet om SMS-påmindelse, kan der henvises til det under punkt 2.1.3 anførte.

2.4.5. Bødesager

Advokatrådet bemærker, at ændringen af retsplejelovens § 897, stk. 1, ikke blot sigter til udeblivelsessituationen, men tillige gør det obligatorisk for domstolene at anse tiltaltes nægtelse af at afgive forklaring som en tilståelse (medmindre omstændighederne taler imod det). Det anføres, at dette er en yderligere og betænkelig indblanding i domstolenes frie bevisbedømmelse, hvor tiltaltes fundamentale ret til ikke at udtale sig udhules. Rådet bemærker i den forbindelse, at det er utilstrækkeligt, at det følger af bemærkningerne, at der ikke er tilsigtet en ændring af hidtidige retstilstand, når selve ordlyden binder domstolenes bevisbedømmelse. Rådet finder dette stridende mod princippet om domstolenes frie bevisbedømmelse.

Som anført under pkt. 2.4.2.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget foreslås det, at udgangspunktet i retsplejelovens § 897, stk. 1, ændres, så retten, når der ikke under sagen er spørgsmål om højere straf end bøde, skal behandle sagen, som om tiltalte har tilstået det forhold, som den pågældende er tiltalt for, medmindre omstændighederne taler imod det, hvis tiltalte udebliver fra hovedforhandlingen uden oplyst lovligt forfald, næg-

ter at afgive forklaring eller har undladt at anmode om retsmøde, jf. § 896 a.

Retten skal således også efter forslaget foretage en konkret vurdering af, om omstændighederne taler imod at behandle bødesagen som en tilståelses-sag.

2.5. Anvendelse af domsmænd i straffesager, hvor der skal fastsættes en fællesstraf efter straffelovens § 61, stk. 1

Ingen bemærkninger.

2.6. Anonymisering af forurettedes identitet

Foreningen Joan-Søstrene bemærker, at det glæder foreningen, at man fra lovgivers side har fundet grund til at styrke retsstillingen for forurettede i sager vedrørende overtrædelse af straffelovens § 210 om incest. Foreningen hilser derfor lovforslaget velkommen. Foreningen bemærker herudover, at foreningen vil opfordre til, at retsplejelovens § 41 e, stk. 4, 3. pkt., og § 1017 b, stk. 1, fremover håndhæves effektivt, da det er erfaringen, at det ikke altid sker i praksis.

Offerrådgivningen finder udvidelsen af beskyttelsen af ofre for incest i samme omfang som sager omfattet af straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser særdeles velbegrundet.

Børnerådet bemærker, at ofre for incest efter de gældende regler ikke nyder samme beskyttelse som forurettede i sager om seksualforbrydelser efter straffelovens kapitel 24, og at dette hul lukkes med forslaget. Rådet anfører i den forbindelse, at i lyset af de meget følsomme straffesager, der her er tale om, kan rådet hilse forslaget velkomment.

Hjælp Voldsofre er enig i, at sager om overtrædelse af straffelovens § 210 på samme måde som seksualforbrydelserne er særligt følsomme. Foreningen bemærker, at der i flere sager ikke er beskikket en bistandsadvokat eller at bistandsadvokaten ikke møder under hovedforhandlingen, ligesom den forurettedes forklaring i nogle sager kan optages på video og afspilles, og at et navneforbud her ikke giver en præceptiv beskyttelse. Foreningen støtter derfor forslaget.

Danske Medier er som udgangspunkt enig i, at straffesager om overtrædelse af straffelovens § 210 på samme måde er særligt følsomme, og at ofre for incest derfor bør nyde samme beskyttelse som ofre for seksualforbrydelser omfattet af straffelovens kapitel 24 med hensyn til aktindsigt og offentlig omtale i straffesager. Foreningen finder dog, at de familiemæssige bånd mellem gerningsmand og ofre i incestsager gør det vanskeligere at beskytte forurettedes identitet i praksis. Foreningen anfører i den forbindelse, at den foreslåede ændring af retsplejelovens § 1017 b, stk. 1, giver anledning til væsentlige praktiske problemer for mediernes retsreportage. F.eks. kan omtale af gerningsmanden indebære, at ofret direkte identificeres. Foreningen opfordrer til, at det præciseres, at omtale af en gerningsmands navn, stilling eller bopæl ikke uden videre kan betragtes som offentliggørelse af forurettedes identitet. I forhold til aktindsigt anfører foreningen, at det er vanskeligt at se, hvordan en anonymisering af forurettede i praksis kan ske uden samtidig at anonymisere gerningsmanden, hvilket næppe harmoniserer med grundlovens § 65.

Datatilsynet bemærker, at en oplysning om, at en person har været offer for incest, umiddelbart er en oplysning om rent private forhold omfattet af persondatalovens § 8. Tilsynet går ud fra, at der ikke efter reglerne i kapitel 3 a i retsplejeloven i forbindelse med aktindsigt i øvrigt kan udleveres dokumenter, hvoraf der fremgår følsomme personoplysninger omfattet af persondatalovens §§ 7 eller 8.

Som anført under pkt. 2.7.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget er det Justitsministeriets opfattelse, at straffesager om overtrædelser af straffelovens § 210 på samme måde er særligt følsomme, og at ofre for incest derfor bør nyde samme beskyttelse som ofre for seksualforbrydelser omfattet af lovens kapitel 24 med hensyn til aktindsigt i og offentlig omtale af straffesager.

Det foreslås derfor at udvide beskyttelsen af forurettede i retsplejelovens § 41 e, stk. 4, 3. pkt., og § 1017 b, stk. 1, således at forurettede i sager om incest også omfattes af bestemmelserne.

Med forslaget opstår der efter justitsministeriets opfattelse ikke en ny problemstilling i forhold til mulighederne for at identificere en forurettet i forbindelse med angivelse af en mistænkt, tiltalt eller dømt person. Problemstillingen er også efter gældende ret kendt i sager om seksualforbrydelser i nære relationer. Justitsministeriet finder på den baggrund, at der ikke er

behov for særlige præciseringer i forhold til incestofre, der bør nyde samme beskyttelse som ofre for seksualforbrydelser.

2.7. Bæring af magtmidler, herunder peberspray

Institut for Menneskerettigheder henviser overordnet til instituttets rapport af 2014, ”Brug af peberspray i danske fængsler og arresthuse”, og bemærker, at Den Europæiske torturkomité (CPT) i en række besøgsrapporter har forholdt sig til staters brug af peberspray i lukkede institutioner, herunder navnlig i fængsler. CPT har i flere rapporter vedrørende fængsler fremhævet, at peberspray ikke bør bæres som standardudstyr for fængselspersonale. Instituttet bemærker, at der er en række usikkerheder omkring anvendelsen af peberspray i danske fængsler og arresthuse: Navnlig er det i praksis ikke altid klart, i hvilket omfang der kræves en lederbemyndigelse, før der anvendes peberspray. Herudover bemærker instituttet, at det i praksis er uklart, om fængselspersonalet altid foretager en konkret nødvendigheds-, proportionalitets- og skånsomhedsvurdering, inden der anvendes peberspray i en given situation. Instituttet bemærker endvidere, at risikoen for forkert eller ulovlig anvendelse af peberspray som følge af disse uklarheder øges, når der med udkastet skabes en adgang til, at peberspray kan bæres som en del af det almindelige udstyr.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i magtanvendelsesbekendtgørelsen præciserer, om der altid kræves konkret lederbemyndigelse til at anvende peberspray, eller om bemyndigelse til at bære peberspray også indeholder bemyndigelse til at anvende peberspray. Instituttet anbefaler endvidere, at det indskræpes i praksis, at der altid skal foretages en konkret nødvendigheds-, proportionalitet og skånsomhedsvurdering, inden der anvendes peberspray.

Advokatrådet bemærker, at rådet har stor forståelse for en indsats for at styrke fængselsbetjentenes personlige sikkerhed. Advokatrådet bemærker herudover, at udkastet til lovforslaget har fokus på peberspray, men efter sin ordlyd tillige vil give hjemmel til at tillade permanent bæring af andre magtmidler, uden at disse er nærmere angivet. Det er Advokatrådets opfattelse, at uanset, at forslaget har til hensigt at virke konfliktforebyggende, er det Advokatrådets opfattelse, at det nøje bør analyseres om en ”oprustning” i form af eksempelvis permanent bæring af stav er hensigtsmæssig og proportional i forhold til konfliktforebyggelse og personlig sikkerhed.

Lovforslaget har til formål at etablere hjemmel til, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at peberspray kan udgøre en del af fængselspersonalets almindelige personlige udrustning.

Der er efter Justitsministeriets opfattelse behov for, at fængselsbetjente, særligt i de lukkede fængsler, på de lukkede fængsels- og arrestafdelinger samt i arresthusene, kan bære peberspray som en del af den almindelige personlige udrustning, således at der kan reageres hurtigt og effektivt i en situation, hvor anvendelsen af peberspray er nødvendig, og hvor mindre indgribende magtmidler er utilstrækkelige. Efter Justitsministeriets vurdering kan bæring af peberspray samtidig medvirke til at forebygge konflikt-situationer og undgå, at tilspidsede situationer optræder yderligere.

Justitsministeriet er opmærksom på internationale anbefalinger vedrørende bæring af peberspray, herunder anbefalinger fra Den Europæiske Torturkomité (CPT), men finder, at ovennævnte formål, herunder hensynet til fængselsbetjentenes sikkerhed, tilsiger, at der skabes mulighed for, at fængselsbetjente i lukkede fængsler mv. kan bære peberspray som en del af den almindelige personlige udrustning.

Forslaget berører ikke spørgsmålet om anvendelse af magtmidler, og det forudsættes som hidtil, at det mindst indgribende magtmiddel anvendes i en situation, hvor anvendelse af magt er nødvendig.

Der er med forslaget ikke tilsigtet ændringer for så vidt angår bemyndigelse til at træffe afgørelse om anvendelse af peberspray. Det følger således af kriminalforsorgens retningslinjer, at kompetencen til at træffe afgørelse om anvendelse af magt ligger hos sektionschefen, enhedschefen eller enhedslederen og i akutte tilfælde hos fængselsbetjenten.

Forslagets ordlyd giver mulighed for, at justitsministeren også vil kunne fastsætte regler om bæring af de øvrige magtmidler, som er nævnt i straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 2. Det er imidlertid ikke hensigten med forslaget, at der på nuværende tidspunkt skal fastsættes regler for bæring af andre magtmidler.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 2.7.3.

2.8. Fastsættelse af salær til forsvarere i straffesager, bistandsadvokater samt til beskikkede advokater i ægteskabs-, forældreansvars- og børnefjernelsessager

Østre Landsret bemærker, at domstolene er den offentlige instans, som er bedst egnet til at fastlægge timetaksterne og udgangspunkterne for salærfastsættelsen i de enkelte sagstyper. Det giver efter landsrettens opfattelse anledning til principielle overvejelser, at justitsministeren, som også er øverste anklagemyndighed, kan fastsætte – og konkret påtænker at nedsætte – timetaksten for forsvarere mv. samt fastsætte konkrete udgangspunkter for salærfastsættelsen i de enkelte sagstyper.

Hvis Justitsministeriet fastholder forslaget om at skabe hjemmel til, at justitsministeren kan fastsætte takster for salær til forsvarere mv., bør denne hjemmel efter landsrettens opfattelse begrænses til at fastsætte en timetakst og i øvrigt overlade det til domstolene at fastsætte generelle retningslinjer på baggrund af den fastsatte timetakst. De generelle retningslinjer vil herefter kunne korrigeres, når der er behov herfor, uden at det vil kræve en bekendtgørelsesændring.

Om størrelsen af den gældende timetakst bemærker Østre Landsret, at der over en længere årrække har været jævnlige drøftelser med advokatorganisationerne om størrelsen af salæret til beskikkede forsvarere og beskikkede advokater i ægteskabssager mv. Det er i den forbindelse fra retternes side blevet tilkendegivet, at der kunne være grund til at forhøje salærene lidt mere end pris- og lønudviklingen i en periode med henblik på at bringe salærene i bedre overensstemmelse med advokatbranchens øvrige salærer. De gældende takster, der har dannet baggrund for salærfastsættelse ved retterne siden 2014, er således fastsat med kendskab til pris- og lønudviklingen og udtryk for, at en timetakst på 1.700 kr. er en passende betaling for en beskikket advokats eller forsvarers indsats i en sag, og landsretten har derfor vanskeligt ved at se rimeligheden i at nedsætte timetaksten.

Vestre Landsret oplyser, at landsretten tilslutter sig Østre Landsrets bemærkninger til den del af lovforslaget, der vedrører fastsættelse af takster for vederlag til offentlige forsvarere mv., herunder bemærkningen om, at det kun bør være selve timetaksten, der fastsættes i bekendtgørelsesform.

Byretterne tilslutter sig det, der er anført af Østre Landsret om fastsættelse af takster for vederlag til offentlige forsvarere mv.

Advokatrådet bemærker, at forslaget om at flytte kompetencen til at fastsætte takster for salærer til forsvarere mv. fra de uafhængige domstole til Justitsministeriet strider mod helt grundlæggende principper om advokaters uafhængighed og integritet. Advokatrådet bemærker i den forbindelse, at justitsministeren er anklagemyndighedens overordnede, hvilket er uforeneligt med kompetencen til at fastsætte de økonomiske rammer for de beskikkede forsvareres arbejde, og at ministeren ved at sænke taksterne vil kunne forringe forsvaret for de tiltalte, som reelt er anklagemyndighedens modpart. Hertil kommer, at domstolene er bedre kvalificeret til at fastsætte taksterne for både forsvarere og beskikkede advokater i ægteskabs-, forældreansvars- og børnefjernelsessager.

Advokatrådet påpeger desuden, at der er risiko for, at en besparelse på advokatsalærene vil forringe forsvaret for de tiltalte og dermed udfordre retten til en retfærdig rettergang. Advokatrådet bemærker i den forbindelse, at en forringelse af de økonomiske vilkår for beskikkede forsvarere vil kunne betyde, at kvaliteten af det arbejde, som de beskikkede forsvarere yder, bliver forringet, idet de dygtigste forsvarere formentlig vil vælge at fungere som privat antagne forsvarere. De mindrebemidlede vil herefter blive tildelt de knap så kvalificerede offentligt udpegede forsvarere, og kvaliteten af den tiltaltes forsvar vil således afhænge af tiltaltes økonomiske formåen, hvilket ikke er retssikkerhedsmæssigt forsvarligt og ikke foreneligt med grundlæggende principper i et retssamfund. Samme betragtninger gør sig ifølge Advokatrådet gældende i forhold til beskikkede advokater i ægteskabs-, forældreansvars- og børnefjernelsessager.

Ifølge Advokatrådet er det i øvrigt ikke korrekt, at de vejledende salærtakster er steget mere end pris- og lønudviklingen. Baggrunden for, at taksterne er steget mere end pris- og lønudviklingen i perioden fra 2007-2014, er således, at der i årene op til årtusindeskiftet var et betydeligt efterslæb på regulering af taksterne, hvorfor det blev aftalt med landsretspræsidenterne, at efterslæbet skulle indhentes over en årrække ved at lade taksterne stige mere end den almindelige pris- og lønudvikling.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** bemærker, at forslaget om at flytte reguleringen af de vejledende takster for salærer til forsvarere mv. fra landsretterne til Justitsministeriet rejser nogle principielle spørgsmål. Foreningerne anfører i den forbindelse, at de takster, som Justitsministeriet udmelder, i et vist omfang vil være normerende for domstolenes fastsættelse af salær i den enkelte sag, uagtet at dette er en judiciel afgørelse, hvilket er principielt betænkeligt i et retssamfund.

Foreningerne bemærker desuden, at en forringelse af vilkårene for forsvarere mv. vil kunne vanskeliggøre rekrutteringen af det nødvendige antal kvalificerede advokater. De vejledende salærtakster er ikke blevet reguleret siden 2014, og reguleringen af taksterne i perioden fra 2007 til 2017 følger stort set den almindelige pris- og lønudvikling. De vejledende takster tager ikke højde for det efterslæb i taksterne, som er oparbejdet forud for 2007, og dette efterslæb bør indgå ved fastsættelsen af takster. Foreningerne forudsætter i den forbindelse, at de bliver inddraget i forbindelse med Justitsministeriets fastsættelse af takster.

Særligt for så vidt angår ægteskabs-, forældreansvars- og børnefjernelses-sager anfører foreningerne, at undersøgelser viser, at beskikkede advokater i disse sager ofte ikke får dækket den tid, de anvender på sagerne, da de familieretlige sager ikke længere er ”standardsager”, men derimod ofte karakteriseret ved et højt konfliktniveau, svære sociale problemstillinger og svingende kvalitet fra den indledende sagsbehandling.

Landsforeningen af Forsvarsadvokater bemærker, at forslaget om at flytte kompetencen til at fastsætte vejledende takster for salærer til forsvarere mv. fra domstolene til Justitsministeriet er principielt problematisk og stærkt betænkeligt, fordi det bryder med domstolenes uafhængighed, flytter kompetencen fra dem, der har det fornødne kendskab til de sager, som taksterne skal honorere, og placerer kompetencen hos landets øverste anklager og dermed forsvarernes modpart i de straffesager, som taksterne vedrører.

Foreningen bemærker desuden, at de vejledende salærtakster frem til 2007 var præget af et betydeligt efterslæb, og at dette efterslæb er erkendt af landsretspræsidenterne i forbindelse med de løbende takstfastsættelser. Hertil kommer, at den generelle pris- og lønudvikling er et forkert sammenligningsparameter, idet de vejledende salærtakster i stedet bør sammenlignes med udviklingen i advokaters generelle timepris. Foreningen bemærker i den forbindelse, at hvis det skal være muligt at tiltrække dygtige advokater til forsvarergerningen mv., skal området honoreringsmæssigt være konkurrencedygtigt med andre advokatdiscipliner.

Foreningen bemærker endelig, at der med adgangen til at fastsætte takster for salærer følger en forpligtelse til at regulere taksterne med passende intervaller. Dette bør ske mindst hvert andet år og efter forhandling med eller høring af advokatorganisationerne og landsretspræsidenterne.

Hjælp Voldsofre henleder opmærksomheden på, at en ringe honorering af bistandsadvokaters arbejde vil have en afsmittende effekt på de forurettede. Foreningen bemærker i den forbindelse, at det ikke kan udelukkes, at advokaternes manglende engagement i forhold til at hjælpe de forurettede har sammenhæng med den meget ringe dækningsgrad, der er i de vejledende takster for salærer til bistandsadvokater.

Som anført under pkt. 2.8.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget følger det af finansloven for 2017, at de vejledende salærtakter pr. 1. oktober 2014 for salærer til forsvarere i straffesager, bistandsadvokater og beskikkede advokater i forældremyndigheds-, ægteskabs- og børnefjernelsessager skal reduceres, idet taksterne i perioden fra 2007 til 2014 er steget med gennemsnitligt 5,8 pct. mere end den generelle pris- og lønudvikling.

Der lægges efter drøftelse med landsretspræsidenterne med forslaget op til, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte takster for salærer til forsvarere i straffesager, bistandsadvokater samt beskikkede advokater i ægteskabs-, forældremyndigheds- og børnefjernelsessager.

Justitsministeriet har på baggrund af høringsvaret fra Østre Landsret foretaget en justering af lovforslagets § 1, nr. 6, 7 og 10. Justeringen indebærer, at justitsministeriet med hjemmel i den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse alene agter at fastsætte en grundtakst pr. time, der vil skulle anvendes ved fastsættelse af salærer til offentlige forsvarere i straffesager, bistandsadvokater og beskikkede advokater i ægteskabs-, forældremyndigheds- og børnefjernelsessager. Som det også fremgår under pkt. 2.8.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger, vil det herefter være overladt til landsretterne at fastsætte eventuelle vejledende salærtakster i de enkelte sagstyper med udgangspunkt i den fastsatte grundtakst.

Det er efter Justitsministeriets opfattelse ikke på nuværende tidspunkt muligt at vurdere, om forslaget vil kunne mindske interessen hos nogle advokater for at søge hvervet som offentlig forsvarer, bistandsadvokat mv. eller på anden måde påvirke kvaliteten af det arbejde, som udføres af de pågældende advokater. Det bemærkes i den forbindelse, at det fortsat vil være den ret, der har foretaget beskikkelsen, som fastsætter, hvilket salær der skal tildeles i den konkrete sag. Retten vil ved fastsættelse af salæret bl.a. kunne tage hensyn til sagens karakter.

Der er på den baggrund efter Justitsministeriets vurdering ikke noget retligt til hinder for den foreslåede ordning.

Justitsministeriet forventer, at den grundtakst pr. time, som ministeriet agter at fastsætte med hjemmel i de foreslåede bemyndigelsesbestemmelser, såfremt lovforslaget vedtages, vil blive reguleret i takt med den almindelige pris- og lønudvikling. I det omfang der måtte opstå behov for at regulere eventuelle vejledende salærtakster, vil en sådan regulering med den foreslåede ordning være overladt til landsretterne.

3. Lovforslaget

I det fremsatte lovforslag er der navnlig foretaget følgende ændringer i forhold til det udkast, der har været i høring:

1. Forslaget til § 148 c, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 4) er ”når den kan gøres tilgængelig for modtageren” ændret til ”når den er tilgængelig for modtageren”.

2. Det foreslås, at den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 334, stk. 4 (lovforslagets § 1, nr. 6) ændres, så det ikke fremgår af bestemmelsen, at retten kan forhøje salæret, hvis sagen har været særligt tidskrævende for den beskikkede advokat, eller nedsætte salæret, hvis sagen har været mindre tidskrævende end normalt for den beskikkede advokat.

3. Det foreslås, at den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 741, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 10) ændres, så det ikke fremgår af bestemmelsen, at retten kan forhøje vederlaget, hvis sagen har været særligt tidskrævende for den offentlige forsvarer, eller nedsætte vederlaget, hvis sagen har været mindre tidskrævende end normalt for den offentlige forsvarer.

4. Forslag til ændring af retsplejelovens § 799 om hemmelig ransagning er udgået.

5. Forslaget til § 987, stk. 3, 1. pkt., (lovforslagets § 1, nr. 23) er justeret, så det fremgår, at hvis sagen i medfør af § 855, stk. 3, nr. 4, er fremmet til dom i tiltaltes fravær, kan domfældte også begære sagen genoptaget, hvis den domfældte godtgør, at have haft lovligt forfald og ved ham utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at anmelde dette, eller at stævningen ikke rettidigt er kommet til domfældtes kundskab.

6. Der er tilføjet økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige, erhvervslivet mv.

Der er herudover foretaget en række redaktionelle ændringer og præciseringer i forhold til det lovudkast, der har været sendt i høring, herunder mindre justeringer af sproglig og lovteknisk karakter.